

Hyrje

1. Qëllimi dhe mbarështrimi i kësaj fletoreje

Qëllimet e kësaj fletoreje janë po të njëjtat sikur të doracakut bazë dhe të nxitjeve didaktike 1–4: përkrahja e mësimdhënësve/eve të MGJP gjatë përgatitjes dhe zhvillimit të një mësimi aktual dhe tërheqës, i cili në aspektin metodik dhe didaktik të jetë në pajtueshmëri me mësimin e vendit migrues.

Ndërtimi dhe koncepti përmbajtësor i fletores «Dhënia e strategjive mësimore dhe teknikave në MGJP», megjithatë, ndryshon nga fletoret 1–4. Ndërsa ato fletore, me nxitjet dhe propozimet mësimore, u drejtohen para së gjithash mësuesve dhe mësuesve, fletorja 5 përmban në radhë të parë materiale drejtpërdrejt për nxënësit/et. U drejtohet nxënësve/eve të klasës 4./5.; për më të rinjtë do të duhej që materialet të thjeshtësohen dhe të përshtaten.

Pjesa I

përfshin 15 fletë (M1–15) me një përzgjedhje konkrete të udhëzimeve për strategjitë dhe teknikën e të mësuarit të lehtë për ta kuptuar. Ato lidhen me temat e ushtrimeve të përgjithshme, praktikimin e mjeteve ndihmëse, kuptimin e të lexuarit, të të shkruarit dhe përgatitjen e provimeve dhe prezantimeve. Këto fletë janë të parapara si modele për fotokopjim dhe u jepen nxënësve/eve si fotokopje. Një renditje e përcaktuar këtu nuk ekziston; përzgjedhja është bërë varësisht nga tema aktuale dhe lloji i situatës mësimore. Për çdo teknikë të të mësuarit, përkatësisht për secilin prej materialeve M1–15, janë edhe sugjerimet për punë didaktike. Ato gjenden tek fletët planifikuese, para pesë fushave të temave të lartpërmendura, dhe u ofrojnë mësuesve/eve udhëzime dhe sugjerime për punë konkrete. (Mbetet për të shtuar se, sigurisht, edhe broshurat 1–4 tashmë përmbajnë referenca për strategjitë e të mësuarit. Shih, për shembull, strategjitë për të shkruarit në broshurën 1. Por sugjerimet e atjeshme u drejtohen kryesisht mësuesve/eve, ndërsa broshura 5 ofron materiale drejtpërdrejt për nxënësit/nxënëset.)

Pjesa II

përmban një program trajnimi mbi parakushtet për nxënie të suksesshme dhe sukses në shkollë. Ky program, të cilin ne, më vonë në kap. 4, do ta trajtojmë më për së afërmi, ka «rregulla të pashkruara», për temën, respektimi i së cilave mund të jetë i rëndësishëm dhe vendimtar për suksesin në shkollë në vendet e emigracionit të Evropës Qendrore dhe Veriore. Nëse është e mundshme që nxënësve/eve të MGJP t'u ofrohen këto rregulla dhe teknika të njohura dhe

t'u tregohet atyre se si t'i zbatojnë dhe t'i përdorin vetë këto rregulla dhe teknika, ky do të ishte një hap i rëndësishëm në drejtim të mundësive të barabarta.

Për hyrje

Të dy pjesëve praktike u paraprin një hyrje për rëndësinë e teknikave dhe strategjive mësimore, përgjithësisht (kap. 2), udhëzime për rolin e MGJP tek dhënia e këtyre teknikave (kap. 3) dhe nxitjet për praktikimin me programin trajnues të përmendur në pjesën II (kap. 4).

Rreth prejardhjes së ideve

Broshura e pranishme orientohet tepër shumë, pjesërisht fjalë për fjalë me titullin vijues të të njëjtit autor dhe botues: Basil Schader (2012, 2013): Mein schlaues Lernheft. Zürich, Orell Füssli. «Fletorja ime e mençur e mësimin» nuk është dëshmuar vetëm në Zvicër; ajo doli edhe në dy botime në shqip (Pejë, 2012; Lausanne, 2013). Teknikat mësimore të përmbledhura në këto dy botime, në këtë publikim janë shkurtuar pjesërisht dhe janë përmbledhur; programi trajnues është marrë në mënyrë tërësore. Krejt të reja janë hyrja, nxitjet didaktike dhe përgatitja grafike.

2. Për rëndësinë e strategjive dhe teknikave mësimore

Nëse shikohen materialet e tanishme mësimore - sidomos librat e gjuhës – nga vendet e emigracionit të Evropës Qendrore dhe Veriore, menjëherë vihet re diçka: në dallim nga tekstet e mëparshme ato përmbajnë një numër të madh udhëzimesh, këshillash dhe teknikash për të mësuar vetë. Këto udhëzime u drejtohen drejtpërdrejt nxënësve/eve dhe i mbështesin ata p.sh. në pyetjet e mëposhtme:

- ▶ Si zgjidhen problemet në të kuptuar gjatë të lexuarit?
- ▶ Si orientohemi në mjetet ndihmëse dhe në internet?
- ▶ Si njihet ajo më e rëndësishmja në një tekst leximi?
- ▶ Si planifikohet ndërtimi i një teksti ose i një referati?
- ▶ Si jepen mendime të mira në një bisedë?
- ▶ Si vërehet se cilës formë të fjalëve i përket një fjalë?

Udhëzimet, teknikat ose strategjitë e kësaj forme nuk janë dhënë gati fare në librat e mëparshëm. Në qendër ishte dhënia e njohurive faktike dhe p.sh. në gramatikë – trajnimi i këtyre njohurive faktike nëpërmjet ushtrimeve përsëritëse. Në shumë vende dhe kultura kjo është pak a shumë ende kështu. Kjo pasqyrohet edhe në atë se në këto vende dhe gjuhë nuk gjenden gati fare publikime për teknikat mësimore dhe strategjitë mësimore, ndërsa në bibliotekat e Evropës Qendrore dhe Veriore, raftet janë të mbushura plot me publikime të tilla.

Si shkak për këto dallime janë zhvillimet dhe pikat e rëndësishme të pedagogjisë së re, didaktikës dhe metodikës në këto vende të mëdha të emigrimit. Këto janë të përshkruara gjerësisht në pjesën II të doracakut dhe librit të punës «Bazat dhe arsyet»; krahaso atje, para së gjithash, kreun 3–6. Si fjalë kryesore këtu theksohet pesha më e madhe e të mësuarit të pavarur në raport me të mësuarit e drejtuar, kuptimi i ri i rolit të mësimit si trajner i mësimit, orientimi i mësimit jo parësor në programin e përmbajtjes, por të nxënësve dhe në ndërtimin dhe zgjerimin e aftësive të tyre etj. Këtu vjen edhe e dhëna se njohuritë faktike, në kohën tonë të shpejtë dhe shumë të mediatizuar, vjetrohen shpejt, e në të kundërtën gjithnjë e më e rëndësishme po bëhet të zotërosh teknika dhe strategji për gjetjen e informacioneve dhe për ndihmën si vetëndihmë. (Shembull: Kush ka mësuar në lëndën për natyrën apo në histori vetëm një seri të fakteve, është më pak kompetent se dikush që e di se si gjenden në internet apo në libra reference këto (dhe informacione të tjera) dhe se si i përdor ato, për shembull, për një referat të mirë.)

Si pasojë nga kjo del se në traditën e re mësimore të vendeve të Evropës Qendrore dhe Veriore, dhënia e njohurive strategjike (strategjitë për praktikimin e informacioneve, strategjitë për zgjidhjen e problemeve dhe të mësimit) po merr një hapësirë gjithnjë e më të gjerë në raport me dhënien e informacioneve të sakta faktike. Kjo pasqyrohet edhe në vetë mësimin dhe në mjetet mësimore - dhe edhe në atë që, ne, temës për strategjitë dhe teknikat mësimore, po ia kushtojmë një broshurë të veçantë në serinë e «Materiale për mësimin në gjuhën e prejardhjes».

3. Për rëndësinë e strategjive dhe teknikave mësimore

Nxënëset dhe nxënësit, që e vijnë MGJP, rriten në dhe mes dy traditave pedagogjike: asaj të vendit të migrimit, në të cilin e marrin pjesën më të madhe të arsimimit të tyre, dhe të asaj të MGJP. Varësisht nga moshë, personaliteti, vendi i arsimimit dhe vendi i prejardhjes së mësimit, të dy traditat dallohen më pak apo më shumë. Në përcëptimin e nxënësve/eve kjo p.sh., mund të bëhet një problem, nëse ata janë të mësuar nga mësimi i rregullt me format e përparuar mësimore ose janë të mësuar me format e të mësuarit të vetëdrejtuar, kurse në MGJP janë më tepër të drejtuar e të udhëhequra nga mësimitdhënësi. Padyshim do të ishte optimale në aspektin e të mësuarit të frytshëm dhe të qëndrueshëm, nëse mes MGJP dhe mësimit të rregullt do të kishte pak thyerje të tilla. Pikërisht kjo lidhje më e mirë është, ashtu siç u tha edhe më lart, në parathënie, qëllimi i serisë «Materiale për mësimin në gjuhën e prejardhjes».

Dhënia dhe trajnimi i strategjive dhe teknikave të të mësuarit janë një fushë në të cilën MGJP dhe shkolli e rregullt mund të punojnë së bashku në mënyrë të frytshme dhe të dobishme për të dyja palët dhe duke e plotësuar njëri-tjetrin. Nga njëra anë, nxënësit e MGJP sjellin sigurisht nga klasat e rregullta tashtë një numër të teknikave dhe strategjive, të cilat natyrisht mund të përdoren dhe të thellohen edhe në MGJP. Në anën tjetër, strategjitë e të mësuarit mund të zbatohen dhe të provohen në MGJP, të cilat natyrisht janë të dobishme për nxënësit/et edhe në mësimin e rregullt. Arsyeja për këtë bashkëpunim veçanërisht efektiv në fushën e strategjive dhe teknikave të të mësuarit, është se këto strategji janë kryesisht të pavarura nga gjuha apo mbigjuhësore: kush e zotëron teknikën, që të orientohet në fjalorët dhe enciklopedinë shqipe, këtë mund ta transferojë lehtë edhe në vepra referimi në gjuhën e shkollës; kush e di se si të organizojë punën e tij për një provim apo një referat, këto aftësi mund t'i përdorë për provime dhe referate në të gjitha gjuhët e mundshme.

Një pikë tjetër që duhet të përmendet dhe që ka rëndësi të madhe është roli i MGJP tek dhënia e strategjive dhe teknikave të mësuarit, si dhe tek puna me to: Shumë fëmijë «vendas» dhe të rinj në vendet pritëse (sidomos ata nga familjet më të arsimuara) kanë tashtë nga shtëpia disa teknika të caktuara të mësimit dhe të strategjive të punës. Kjo bazë u mungon shumë fëmijëve dhe të rinjve, prindërit ose gjyshërit e të cilëve kanë emigruar nga vende me kulturë të ndryshme të të mësuarit. Në rend të parë të prekur janë kryesisht nxënësit/et nga familjet më pak të arsimuara, të cilët nuk kanë një sfond të përshtatshëm. Ata kanë veçanërisht nevojë për mbështetje, dhe atyre, gjithashtu, mund t'u ndihmojë veçanërisht MGJP, sepse ai vjen nga gjuha e tyre e parë dhe nga një zonë më pak stresuese. Në mënyrë të veçantë këtyre fëmijëve